

Европейски съюз
Европейски фонд за
регионално развитие
Кохезионен фонд

О П Е Р А Т И В Н А П Р О Г Р А М А „ О К О Л Н А С Р Е Д А 2007 - 2013 ”

Решения за
по-добър живот

РЕГИОНАЛНА ИНСПЕКЦИЯ ПО ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ-ПАЗАРДЖИК
БЕНЕФИЦИЕНТ ПО ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013 г.“

КОНСОРЦИУМ „ПРИЗМА-НИШАВА“ – ИЗПЪЛНИТЕЛ НА ОБЩЕСТВЕНАТА ПОРЪЧКА С
ВЪЗЛОЖИТЕЛ РИОСВ-ПАЗАРДЖИК

Утвърдил: Министър на околната среда и водите

/...../

План за управление на резерват „Мантарица“

Национална
Стратегическа
Референтна рамка
2007 - 2013

Министерство
на околната среда и водите

Проект „Изпълнение на дейности по устойчиво управление на резервати „Купена“, „Мантарица“, „Беглика“ и „Дупката“, одобрен за финансиране по приоритетна ос 3 „Опазване и възстановяване на биологичното разнообразие“ на Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“

РЕЗЮМЕ

Основанията за разработване на настоящия План за управление на резерват „Мантарица“ са:

- Закон за защитените територии – обн. ДВ бр. 133 от 11.11.1998 г., изм. ДВ бр. 38 от 18.05.2012 г.;
- Наредба за разработване на планове за управление на защитени територии – обн. ДВ бр. 13 от 15.02.2000 г., изм. и доп. бр. 55 от 20.07.2012 г.;
- Закон за биологичното разнообразие – обн. ДВ бр. 77 от 2002 г., последно изм. ДВ бр. 77 от 09.10.2012 г.;
- Договор за възлагане на План за управление на резерват „Мантарица“ между консорциум „Призма-Нишава“ и РИОСВ-Пазарджик. Изготвянето му се финансира от Европейския фонд за регионално развитие на Европейския съюз и от държавния бюджет на Република България чрез Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“;
- Публикувано Техническо задание за разработване на План за управление на резерват „Мантарица“, утвърдено от Министъра на околната среда и водите. Заданието определя обхвата и съдържанието на ПУ.

Екипът, разработил ПУ е от специалисти в областта на лесотехническите науки, зоология, ботаника, екология, климатология, хидробиология, геология, почвознание.

Резерват „Мантарица“ е обявен със Заповед №960 от 08.06.1968 г., бр. 77/1968 на Държавен вестник, с площ от 301.3 ha. След последващи заповеди и промени в площта, понастоящем територията му обхваща 1069.2 ha. Понастоящем резерватът е със статут на „биосферен“.

Резерватът е разположен в Западни Родопи, като обхваща местностите Петлите, Кайнаците и Мантарица. Намира се на територията на община Ракитово, област Пазарджик и отстои на 8 km южно от град Ракитово. Попада в териториалния обхват на РИОСВ-Пазарджик и Регионална дирекция по горите Пазарджик.

Съвременните екосистеми, които са разпространени на територията на резервата имат първичен произход и са коренни за тази територия.

Растителната покривка на резервата се състои основно от съобщества на смърч, ела и бук. Почти цялата площ на резервата (99.6%) е залесена. Делът на насажденията с естествен произход е 98.3% от общата площ, а горите с изкуствен произход (т.нар. горски култури), са с общ площен дял от 1.3%.

Незалесената недървопроизводителна площ заема 4.5 ha или 0.4% от площта на биосферния резерват и е съставена от некартирани досега поляни.

Лихенизирани гъби в резервата наброяват 47 вида. Макромицетите са 9 вида, 5 от които с консервационно значение. Мъховата флора е представена от 37 вида. В резултат на проведените теренни проучвания и данни от литературни източници е установено разпространението на 124 вида и подвида виспи (спорови (без мъхове) и семенни) растения, сред които ендемични, застрашени и защитени растения.

На територията на резервата се срещат 12 вида земноводни и влечуги. Орнитофауната е представена от 52 вида птици. Установени са 6 вида прилепи, 33 вида други бозайници.

С малки изключения природните местообитания, видовете и природният комплекс като цяло се отличават с ниска степен на уязвимост, което е обусловено от резерватния статут на територията. Някои от нарушенията са причинени от природни явления – ветроломи, ветровали, естествена смяна на растителността (сукцесии). С висока степен на уязвимост са макромичесетите, поради широко практикуваното събиране на гъби в района. Също с висока степен на уязвимост се отличава и биотопът на тревните съобщества, поради загубата на площи в резултат на настъпване на храстова и дървесна растителност.

Природните местообитания са със средна степен на рядкост що се отнася до разпространението им в България, но имат не само национално, но и европейско значение, смърчовите и бялборовите гори, смесените букови гори се отнасят към типове природни местообитания, включени в Директивата за местообитанията.

С изключение на изкуствените култури от смърч и дуглазка ела, останалите природни местообитания са с висока степен на типичност. Това се отнася и за видовете от флората и фауната на резервата.

Част от природните местообитания в резервата се отнасят към класификационни типове от Директивата за местообитанията, а именно:

91W0 Мизийски букови гори

91ВА Мизийски гори от обикновена ела

91СА Рило-Родопски и Старопланински бялборови гори

9410 Ацидофилни гори от *Picea* в планинския до алпийския пояс (*Vaccinio-Piceetea*)

По-голямата част от елементите на природния комплекс – ландшафт, природни местообитания, популации на видове се намират в стабилно състояние. С ниска степен на стабилност са оценени тревните съобщества, при които естествените сукцесии вървят в посока към обрастване с храсти и впоследствие с дървета.

По отношение популациите на видовете, макромичесетите са в нестабилно състояние, тъй като са обект на събиране като природен ресурс. Популациите на едри бозайници като цяло са стабилни, но има регистрирани случаи на браконьерство на ловни видове (дива свиня, дива коза).

Потенциална стойност на ЗТ

Стойността на резерват „Мантарица” се определят съчетанието на климатични и почвени фактори, както и форми на релефа, които са основа за формиране на типичните, естествени иглолистни гори, предлагащи подходяща екологична среда за представителите на флората, микотата и фауната.

Въз основа на констатациите и оценките в Част 1 на настоящия ПУ, са **формулирани следните главни цели:**

- ✓ Съхраняване и опазване на естествения характер и ненарушеност на екосистемите;
- ✓ Насърчаване на научни изследвания с цел проучване и мониторинг на разпространението и състоянието на популациите на видовете, с акцент върху консервационно значимите, както и природните местообитания, включени в Директивата за местообитанията и ЗБР.

Регистрираните заплахи (настоящи и потенциални) са следните: браконьерски сечи, браконьерство и безпокойство, нерегламентирано навлизане извън разрешените пътеки, промяна на водния режим на територията на резервата, поява на нови и/или увеличаване на участието на рудерални и чужди видове, туристическо натоварване в достъпната част на резервата и близо до границите му.

Потенциални възможности на ЗТ

Резерват „Мантарица“ предлага оптимална среда за поддържане на популациите на растенията и животните в добро състояние. Целенасоченото проучване на особеностите в популационните характеристики на консервационно значимите видове и мониторинга ще предоставят важна информация за еколого-биологичните особености на редица защитени и ендемични видове и ще предоставят база за сравнителни и обобщаващи разработки с научен и природозащитен характер. Близостта на резервата до места традиционно използвани за отдих и туризъм, лов и риболов, дава възможност за съчетаване на природозащитни дейности с образователни програми, екотуризм. Привличането на финансови средства за популяризиране на защитената територия и организиране на посещения с образователна цел ще даде реална възможност за участие на млади хора в осъществяване на екологични дейности.

На базата на законовия статут и предназначение на защитената територия, на характеристика на абиотични и биотични фактори, социално-икономическа характеристика и екологичната оценка, се предлага в резерват „Мантарица“ да се обособят следните зони:

- ✓ Зона за опазване на образци от естествени екосистеми, включващи характерни и забележителни диви растителни и животински видове и местообитанията им

Обхват – цялата територия на резервата.

- ✓ Зона за регламентиран достъп по познавателен маршрут

Обхват – тази зона включва посетителската пътека, преминаваща през резервата.

Програми и приоритетни проекти

В настоящия ПУ са предложени следните програми: „Опазване и поддържане на биоразнообразието – видове и местообитания“, „Мониторинг на видове и местообитания“, „Връзки с обществеността и образование“.

Приоритетните проекти са: „Проучване на популациите на приоритетните за опазване видове от флората, микотата и фауната – численост, плътност, възрастова структура и др. биологично важни параметри“, „Популяризиране на резерват „Мантарица“, „Обучение на специализирана охрана на резервата, включително увеличаване броя на охранителите“, „Разработване на план за пожарна безопасност. Обучение и инструктаж на служители и доброволци. Изграждане на противопожарно депо“.